

POT DO PREGLEDNIH IN POŠTENIH PLAČIL TER DELOVNIH POGOJEV V PROMETNEM SEKTORJU

<https://transfair-project.eu/>

PROJEKT TRANFAIR

Pravično plačilo in dostojni delovni pogoji v čezmejnem cestnem prometu ter njihovo uveljavljanje so ena glavnih prednostnih nalog v evropskih razpravah o enakih pravicah mobilnih delavcev v Evropi. **Raziskava** EU projekta TransFair je osredotočena na gospodarske vidike cestnega prometa v Evropi, delovne pogoje voznikov nerezidentov in pravilno plačilo v čezmejnem okolju. **Sodelovanje** deležnikov je bilo doseženo z vrsto delavnic in ukrepov med prometnimi sindikati in inšpektorati za delo iz različnih evropskih držav. Za **boljše obveščanje** voznikov v evropskem cestnem prometu so bile pripravljene večjezične zloženke. To glasilo izpostavlja ključne ugotovitve in rezultate projekta.

DOLGE TRANSPORTNE VERIGE V EVROPSKEM CESTNEM PROMETU

V zadnjih dveh desetletjih **se je čezmejni cestni tovorni promet množično preselil iz zahodne v vzhodno Evropo**. Raziskava TransFair glede prepletenosti prevoznih podjetij in razmerij moči kaže, da podjetja iz držav EU-15 in tista z večjim prometom **raje ustanovijo tuje hčerinsko podjetje (ti. „sprememba zastave“) v državah članicah EU-13 kot obratno**. Medtem ko mnogi vozniki dejansko delajo za podjetja s sedežem v vzhodni Evropi, njihova naročila običajno prihajajo iz zahodnoevropskih logističnih podjetij, ki jih sklene korporativna stranka. Posledično je **vzpostavljena dolga transportna veriga**, ki vključuje podjetja in delavce iz EU in tretjih držav, ki imajo različne položaje (moči) v verigi. Špediterji in stranke izvajajo velik pritisk na prevoznike glede stroškov in učinkovitosti, **neposredne posledice kršitev socialnih predpisov** – utrujenost voznikov, premalo počitka in predolg čas vožnje ter nepravilno plačilo – **pa nosi zadnji člen v verigi, vozniki**.

POMANJKANJE VOZNIKOV ZARADI ZAPOSLOVANJA IZ TRETJIH DRŽAV

Pomanjkanje voznikov v cestnem prevozu je velik sektorski problem. Delovne razmere v tovornem prometu na dolge razdalje po Evropi so razvpito slabe in **plačilo pogosto ne nadomesti trdega dela na cesti**. Vendar se delovni pogoji zaradi pomanjkanja voznikov niso bistveno izboljšali. Namesto tega ga izpolnjuje **ponudba delovne sile iz držav z nizkimi dohodki zunaj Evropske unije**: ukrajinske, ruske ali kirgiške voznike zaposlijo **poljska, češka ali slovaška** prevozna podjetja; srbski, bosanski ali albanski vozniki delajo za **slovenska** ali **bolgarska** podjetja, ki zagotavljajo prevozne storitve po vsej Evropi. **Vozniki iz tretjih držav so pogosto v še bolj ranljivem položaju kot lokalni vozniki**, ker niso dobro obveščeni o pravicah ter imajo lahko negotov status prebivališča. Veliko povpraševanje po voznikih iz tretjih držav je izpostavilo vlogo **začasnih agencij za zaposlovanje**.

PRAVILNO PLAČILO – KLJUČNI PROBLEM V CESTNEM PROMETU

Po leto dni trajajočih razpravah o „**paketu o mobilnosti**“ so julija 2020 že začele ali pa bodo kmalu začele veljati najnovejše spremembe evropske zakonodaje o delovnih in socialnih pogojih ter poštenu konkurenci v evropskem cestnem prevozu blaga. **Pravila o mednarodnih plačah voznikov ostajajo zapletena.** Odvisna so od evropske zakonodaje, nacionalnih predpisov o plačilu voznikov in se nenehno spreminjajo tudi zaradi evropske pristojnosti Sodišča evropskih skupnosti. Iz raziskave TransFair smo se naučili, da je **struktura prejemkov v državah pošiljateljicah voznikov dokaj podobna.** Večinoma je sestavljena iz precej nizke minimalne plače, ki se dopolnjuje z dnevnicami, plačilom na podlagi prevoženih kilometrov in bonusi. **Vozniki na mednarodnih potovanjih pogosto niso pravilno plačani.** Neskladnosti segajo od prenizkih plačil do neupoštevanja pravil o napotitvi, ki veljajo za voznike, ki opravljajo prevozne storitve v tujini, od izplačevanja dnevnic na podlagi prevoženih kilometrov namesto urne postavke do nepravilnih odbitkov od plačila. TransFair je za **voznike na mednarodnih potovanjih pripravil** letake v različnih jezikih, v katerih jih obvešča o osnovnih delavskih pravicah in o tem, kako jih najbolje uveljavljati.

KOMPLEKSNA INŠPEKCIJA DELA V CESTNEM PROMETU

TransFair-ove dvostranske in nadnacionalne **delavnice inšpektorata** so pokazale, da je **nadzor goljufivih plačilnih praks v prometu težaven:** vključeni so različni organi (inšpektorat za delo, finančna policija, prometna policija) iz različnih držav. Za oceno kršitve bi morali poznati tuje sisteme plačil. Pristojni organi bi morali imeti dobre prakse izmenjave s kolegi v tujini. Oboje pogosto manjka. Poleg tega morajo inšpekcijski organi pravilno oceniti, ali za voznika velja direktiva o napotitvi delavcev in upoštevati ključne vidike delovne zakonodaje države gostiteljice. Inšpektorji **pogosto niso specializirani za zapletene predpise** v cestnem prometu ali pa niso pristojni za posebne vrste inšpekcijskih pregledov in bi potrebovali čezmejno ali medinstitucionalno podporo. **Evropski organ za delo** je za leto 2022 predlagal okvir za ukrepanje v cestnem prometu s poudarkom na obveščanju, sodelovanju in izvrševanju.

SINDIKATI SE OBRAČAJO NA MEDNARODNE VOZNIKE

Z uveljavljanjem delovnih standardov voznikov se ne soočajo le inšpektorati za delo. Tudi sindikati morajo upoštevati ranljive in pogosto zapletene delovne razmere voznikov. TransFair je ustvaril večjezično **gradivo za usposabljanje** za sindikate, dejavne v sektorju cestnega prometa, ki se osredotočajo na štiri ključna vprašanja:

1. Kako okrepiti **nadnacionalno sodelovanje sindikatov**?
2. Kako **pripraviti informacije za voznike tovornjakov** in jim omogočiti, da uveljavljajo svoje delavske pravice?
3. Kako **graditi zaupanje z delavci**, da dobijo podporo, ki jo potrebujejo od sindikatov?
4. Kako **omogočiti čezmejno pravno zastopanje** za voznike nerezidente?

SHRANITE DATUM TRANSFAIR KONFERENCE V GDANSKU OD 31. MARCA DO 1. APRILA 2022.

Vljudno vabimo zainteresirano občinstvo na zaključno **konferenco TransFair**. Tam se bodo zbrali vsi projektni partnerji in udeleženci, vključno s predstavniki institucij socialnih partnerjev, inšpektorji za delo in raziskovalci, da bi razpravljali o rezultatih projekta in sklepih za prihodnje politike za zaščito delovnih standardov v čezmejnem evropskem cestnem prometu. Zaključna konferenca bo v dialogu s ključnimi deležniki na nacionalni, EU in mednarodni ravni omogočila izmenjavo, razširjanje in kritično oceno ugotovitev TransFair konference. Sproti vas bomo obveščali.

KONZORCIJ

Konzorcij TransFair sestavljajo raziskovalni inštituti FORBA (AT, koordinator) in KU Leuven/HIVA (BE), nepridobitna organizacija MKC (CZ), sindikati ÖGB-vida (AT), BTB-ABVV (BE), NSZZ „Solidarność“ (PL), NSDS in ZSSS (SI), OSD (CZ), CATUS (SRB), ETF, ustanove za zagovorništvo delavcev AK Dunaj (AT) in Faire Mobilität (NEM) kot tudi tudi nacionalni inšpektorati za delo (BE, SI).

Pot do preglednih in poštenih plačil ter delovnih pogojev v prometnem sektorju | GA št. VS 2019/0401| TransFair prejema sredstva iz EC v okviru programa EU EaSI. Izražena mnenja odražajo le stališče avtorjev. EC ni odgovoren za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje | <https://transfair-project.eu/>